

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 września 2016 roku (znak (...)), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 30 sierpnia 2016 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił U. K. prawa do wypłaty rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że na wymagane 15 lat pracy w warunkach szczególnych wnioskodawczyni udowodniła 9 lat 3 miesiące i 21 dni pracy w okresie od 23 maja 1984 roku do 29 kwietnia 1994 roku w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Handlowym (...). Natomiast zgodnie z art. 32 a ustawy emerytalnej przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik po dniu 14 listopada 1991 roku otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

(decyzja – k. 29 akt ZUS zainicjowanych wnioskiem o emeryturę z dnia 27 października 2015 roku)

W dniu 12 października 2016 roku odwołanie od decyzji z dnia 21 września 2016 roku złożyła U. K. podnosząc, że do pracy w szczególnych warunkach organ rentowy nie zaliczył jej okresu pracy od 21 stycznia 1975 roku do 15 maja 1984 roku w Ł. Z. P. B. (...), gdzie skarżąca pracowała na stanowisku tkaczki.

(odwołanie – k.2)

Odpowiadając na odwołanie pismem z dnia 21 października 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wniósł o jego oddalenie przytaczając argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Ponadto organ rentowy wskazał, że na podstawie znajdujących się w aktach sprawy dokumentów – świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych – wnioskodawczyni udowodniła, że wykonywała pracę w warunkach szczególnych w okresie od 23 maja 1984 roku do 29 kwietnia 1994 roku w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Handlowym (...) (9 lat, 3 miesiące i 21 dni – z wyłączeniem okresów nieskładkowych przypadających po 14 listopada 1991 roku). Do zatrudnienia wykonywanego w warunkach szczególnych nie zaliczono okresu pracy w (...) SA od 20 stycznia 1975 roku do 15 maja 1984 roku (z przerwą na urlop wychowawczy od 27 listopada 1980 roku do 11 kwietnia 1983 roku na stanowisku tkaczki z uwagi na brak przedłożonego świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych.

(odpowiedź na odwołanie – k.3)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

U. K. urodziła się w dniu (...).

(bezsporne)

W dniu 27 października 2015 roku wnioskodawczyni złożyła wniosek o emeryturę.

(wniosek – k.1 – 4 akt ZUS)

Od dnia 20 stycznia 1975 roku wnioskodawczyni była zatrudniona w (...) Zakładach (...) w Ł. na okres próbny, czternastu dni, jako uczennica tkalni.

(umowa o pracę – k. 9 akt osobowych U. K. koperta k. 28)

Następnie wnioskodawczyni zatrudniona została na oddziale tkalni w charakterze przyuczenia zawodowego na tkaczkę, a następnie na stanowisku tkaczki- co najmniej od 18 września 1975 roku.

(wniosek o przeseregowanie pracownika i pismo k.13 i k.16 akt osobowych – koperta k.28)

Wnioskodawczyni otrzymała świadectwo pracy, z którego wynikało, iż okresie od 20 stycznia 1975 roku do 15 maja 1984 roku była zatrudniona w (...) Zakładach (...) w Ł. na stanowisku tkaczki w pełnym wymiarze godzin. W okresie od 27 listopada 1980 roku do 11 kwietnia 1983 roku wnioskodawczyni korzystała z urlopu wychowawczego.

(świadectwo pracy – k. 30 akt osobowych – koperta k. 28; zeznania wnioskodawczyni w związku z jej wyjaśnieniami informacyjnymi – protokół z dnia 25 kwietnia 2017 roku – k. 32 – 33)

Wnioskodawczyni jako uczennica tkaczki pracowała po 8 godzin dziennie w systemie trzymianowym. Przyuczenie do zawodu trwało nie mniej niż dwa tygodnie, czasem nawet trzy miesiące. Zależało to od szybkości uczenia się. Zajęć teoretycznych nie było. Nie było szkoły przyzakładowej. Wnioskodawczyni była przyuczana do pracy przez tkaczkę. Do jej obowiązków należało: wiązanie nici, przeciąganie przez płochy, nabijanie czółenka. Wnioskodawczyni stała przy krośnie i wyrabiała materiał. Każda tkaczka miała sześć krosien. Wnioskodawczyni jako uczennica nie miała swoich krosien, pracowała razem z tkaczką przy sześciu krosnach. Tkaczka przyuczała wnioskodawczynię do zawodu. Jeżeli zerwała się nitka to tkaczka pokazywała jej jak wprowadzić nitkę. Samodzielnie również wykonywała czynności tj. związywanie zerwanej nici, przywożenie bawełny, otrzepywanie krosna z bawełny. W tym czasie tkaczka robiła to samo, ale przy innym krośnie. Praca osoby zatrudnionej do przyuczenia do tkalni albo ucznia wyglądała tak samo jak tkaczki. Będąc zatrudniona jako tkaczka wnioskodawczyni pracowała na starych maszynach czółenkowych i też obsługiwała 6 krosien. Później wprowadzono krosna (...).

W pracy zdarzały się przestoje spowodowane brakiem prądu. Trwały one czasami dwie godziny, czasami jeden lub 2 dni.

(zeznania wnioskodawczyni w związku z jej wyjaśnieniami informacyjnymi – protokół z dnia 25 kwietnia 2017 roku – k. 32 – 33; zeznania świadka H. Ś. – protokół z dnia 25 kwietnia 2017 roku – k. 32 verte; zeznania świadka R. K. – protokół z dnia 25 kwietnia 2017 roku – k. 32 verte – 33)

W okresie od 23 maja 1984 roku do 29 kwietnia 1994 roku wnioskodawczyni była zatrudniona w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Handlowym (...) w Ł. na stanowisku tkaczki. Wnioskodawczyni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała prace przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych.

(świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – k. 5 akt ZUS zainicjowanych wnioskiem o ustalenie kapitału początkowego z dnia 18 września 2003 roku)

Decyzją z dnia 7 grudnia 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 27 października 2015 roku, na podstawie art. 24 w zw. z art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748), przyznał emeryturę wnioskodawczyni od 27 listopada 2015 roku, tj. od osiągnięcia przez nią wieku emerytalnego. Do obliczenia wysokości emerytury przyjęto kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przyznano emeryturę. W przypadku wnioskodawczyni kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wyniosła 19.710,47 zł, a kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego 360.286,72 zł.

(decyzja – k. 12 – 13 verte akt ZUS zainicjowanych wnioskiem emeryturę z dnia 27 października 2015 roku)

Decyzją z dnia 7 grudnia 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku z dnia 27 października 2015 roku ustalił okresową emeryturę kapitałową od 27 listopada 2015 roku tj. od nabycia prawa do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wysokość okresowej emerytury kapitałowej stanowi iloraz kwoty środków, z uwzględnieniem ich waloryzacji, zewidencjonowanych na subkoncie, ustalonych na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przyznano wnioskodawczyni okresową emeryturę kapitałową, tj. 11.114,90 zł i średniego dalszego trwania życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, tj.

wieku 60 lat i 9 miesięcy. Od 27 listopada 2015 roku organ rentowy ustalił wysokość okresowej emerytury kapitałowej na kwotę 43,64 zł.

(decyzja – k. 14 akt ZUS zainicjowanych wnioskiem emeryturę z dnia 27 października 2015 roku)

Wnioskodawczyni nie została przyznana emerytura za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych.

(bezsporne)

W dniu 30 sierpnia 2016 roku U. K. złożyła wniosek o wyliczenie rekompensaty do obecnie pobieranej emerytury.

(wniosek – k. 24 akt ZUS zainicjowanych wnioskiem emeryturę z dnia 27 października 2015 roku)

Jako pracę wnioskodawczyni w szczególnych warunkach organ rentowy uznał jej zatrudnienie od 23 maja 1984 roku do 29 kwietnia 1994 roku (9 lat 3 miesiące i 21 dni) w Przedsiębiorstwie Produkcyjno- Handlowym (...).

(bezsporne)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy U. K. przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Stosownie do art. 2 pkt. 5 i art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 664) rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX, por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15 – LEX 2044406).

Zgodnie z art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Artykuł 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W literaturze podkreśla się, że wykładnia przepisu art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych nie może prowadzić do absurdalnego wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Skoro zgodnie z art.23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Przyjąć tym samym również należy, że rekompensata nie przysługuje tym ubezpieczonym, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym lub rozpoczęli służbę po 31 grudnia 1998 r.

Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art.32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX).

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołująca się nie nabyła prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016.887 – j.t. ze zm.), za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei art. 32 ust.4 ustawy emerytalnej stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.).

Z §1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W niniejszym postępowaniu ubezpieczona U. K. domagała się ustalenia, że w okresie zatrudnienia w (...) w Ł. w okresie od 20 stycznia 1975 roku do 15 maja 1984 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę w warunkach szczególnych i tym samym spełnia warunki do przyznania jej rekompensaty.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady

pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Analiza treści wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wskazuje, że do prac w warunkach szczególnych należą wymienione w dziale VII pod poz. 4 „Prace przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych”.

Jednocześnie praca tkacza została wymieniona w wykazie A dział VII (w przemyśle lekkim) poz. 4 (prace przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych) pkt 7 rozporządzenia Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. (Dz. Urz. MG Nr 4, poz. 7).

Natomiast w rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. 2011. 237.1412) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia. W myśl §21-23 powołanego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 25 wymienionego rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 maja 1985 r., III UZP 5/85 wyjaśnił, że w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe dopuszczalne jest przeprowadzenie przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy. Pogląd ten został rozwinięty w znowelizowanym art.473 k.p.c., który stanowi, że w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. W postępowaniu przed tymi sądami okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń mogą być udowadniane wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi (por. wyr. SN z dnia 02.02.1996 r. II URN 3/95 OSNP 1996/16/239). Mając powyższe na uwadze podnoszony przez organ rentowy zarzut braku wykazania przez wnioskodawczynię wykonywania pracy w warunkach szkodliwych wobec nieprzedstawienia stosownego świadectwa nie mógł odnieść skutku.

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie, czy praca wykonywana przez ubezpieczoną w powyższym okresie była wykonywana w warunkach szczególnych, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach, wszelkimi środkami dowodowymi, tj. na podstawie zeznań świadków, zeznań samej ubezpieczonej oraz dowodów z dokumentów przedłożonych w toku postępowania dowodowego. Z tych też przyczyn sąd dopuścił dowód z zeznań zgłoszonych świadków, przesłuchania wnioskodawczynie oraz załączonych akt osobowych.

W ocenie Sądu Okręgowego analiza zgromadzonego materiału dowodowego daje podstawę do stwierdzenia, iż w spornym okresie zatrudnienia ubezpieczona U. K. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę tkacki, niezależnie od nazwy zajmowanego stanowiska. Niespornym w przedmiotowej sprawie jest, że praca ta polegała na wiązaniu nici, przeciąganiu ich przez płochy, jak również nabijaniu czółenka, czyli ogólnie wykonywała ona prace przy produkcji wyrobów włókienniczych. Wnioskodawczynie przez cały okres obsługiwała krosna, początkowo pod nadzorem tkaczki a następnie już samodzielnie. Nawet pracując jako uczennica wykonywała obowiązki przez 8 godzin dziennie czyli w pełnym wymiarze czasu pracy. Prace te niczym się nie różniły, w szczególności stopniem narażenia na czynniki szkodliwe. R. jedynie odpowiedzialność za jej wykonanie. Powyższe okoliczności zostały jednoznacznie potwierdzone zeznaniami świadków H. Ś. oraz R. K. oraz zeznaniami skarżącej.

W ocenie Sądu Okręgowego analiza zgromadzonego materiału dowodowego daje uzasadnioną podstawę do stwierdzenia, iż ubezpieczona U. K., będąc zatrudniona w (...) od 20 stycznia 1975 roku do 15 maja 1984 roku wykonywała pracę tkaczki.

W spornym okresie wnioskodawczynie pracowała od 20 stycznia 1975 roku do 15 maja 1984 roku co daje 9 lat, 3 miesiące i 26 dni pracy. Nawet jeśli przyjąć, iż do pracy w warunkach szczególnych zaliczyć można jedynie okres, w którym bez wątpienia pracowała na stanowisku tkaczki, czyli od 18 września 1975 roku (8 lat, 7 miesięcy i 28 dni) z wyłączeniem okresu od 27 listopada 1980 roku do 11 kwietnia 1983 roku gdy wnioskodawczynie korzystała z urlopu wychowawczego (2 lata, 4 miesiące i 16 dni) to i tak pozostały okres to **6 lat, 11 miesięcy i 10 dni**.

Co daje łącznie z okresem uznanym przez organ rentowy staż **16 lat, 3 miesiący i 6 dni** pracy w warunkach szczególnych.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477¹⁴ §2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał U. K. od 1 sierpnia 2016 roku prawo do rekompensaty zwiększającej wysokość kapitału początkowego stanowiącego podstawę wyliczenia emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach z art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych.

A.M.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi organu rentowego wypożyczając akta rentowe.

15 V 2017 roku.